

HISTORIA CIĘ SZUKA 2016/2017

Dzieje Radomia obfitują w ciekawe wydarzenia, z naszym miastem – na przestrzeni blisko dziesięciu wieków - związanych było wiele wybitnych osób. Resursa od sześciu lat organizuje comiesięczne spotkania historyczne, na które zapraszamy naukowców, artystów i ludzi kultury, którzy opowiadają o wybranych epizodach z rodzimych dziejów. Prelekcje wzbogacone są filmami bądź multimedialnymi prezentacjami, dzięki czemu cykl „Historia Cię szuka” stanowi oryginalną lekcję historii, skierowaną głównie do młodzieży radomskich szkół gimnazjalnych i średnich, ale i – de facto – do wszystkich osób zainteresowanych dziedzictwem kulturowym i dziejami Radomia. W założeniu spotkania mają być uzupełnieniem lekcji historii, winny pobudzać lokalny patriotyzm i kreować oraz uświadamiać regionalną tożsamość wśród młodych radomian. Partnerami cyklu są Instytut Pamięci Narodowej oraz Radomskie Towarzystwo Naukowe.

W roku szkolnym 2016/2017 przygotowaliśmy dziewięć bloków tematycznych.

1. „Wspomnienie o Marii Kelles-Krauz” (październik)

Maria Kelles-Krauz z d. Nynkowska (1882-1969) - wybitna działaczka społeczna i polityczna (PPS), żona dr. Stanisława Kelles-Krauz. W latach 1915-1918 aktywnie działała w organizacjach niepodległościowych. Była inicjatorką powstania w Radomiu Miejskiej Biblioteki Publicznej. W 1919 r. została pierwszą w historii Europy kobietą wybraną na funkcję prezesa Rady Miejskiej. W RM zasiadała przez pięć kadencji. Po wojnie przebywała w Danii, gdzie tłumaczyła na polski duńską literaturę. Po powrocie do Polski zamieszkała wraz z mężem w Warszawie.

W filmie autorstwa Elwiry Dzikowskiej występują prof. Michał Kelles-Krauz (bratanek Marii), historyk dr Sebastian Piątkowski (IPN), Agata Morgan z Miejskiej Biblioteki Publicznej, a także regionaliści z Radomskiego Towarzystwa naukowego: Marcin Kępa i Mateusz Mąkosa.

2. „Radomskie Portrety. Ksiądz Józef Rokoszny” (listopad)

Józef Rokoszny (1870-1931) - ksiądz katolicki, szambelan papieski, wybitny regionalista i działacz społeczny. Absolwent Wyższego Seminarium Duchownego w Sandomierzu i Akademii Teologicznej w Petersburgu. W latach 1897-1914 wykładał w seminarium w Sandomierzu, potem wrócił do rodzinnego Radomia, gdzie został rektorem kościoła bernardyńskiego. Był założycielem i przewodniczącym Komisji Szkolnej Ziemi Radomskiej - zarzewia niepodległej polskiej oświaty w mieście i regionie - a także założycielem i dyrektorem Seminarium Nauczycielskiego. Do szczególnych zasług księdza Rokosznego należy zorganizowanie w Radomiu Archiwum Państwowego.

W filmie biograficznym autorstwa Pawła Putona występują m. in. znani radomscy kapłani i regionaliści: ks. Edward Poniewierski, ks. dr Albert Warso, Piotr Rogólski, dr Sebastian Piątkowski i Bernard Pająk.

3. „Z Radomia w daleki świat. O radomskim podróżniku Janie Gauze” (grudzień)

Jan Gauze (1895-1978) - podróżnik, pisarz, plastyk. W 1910 r. za rozpowszechnianie ulotek pierwszomajowych został usunięty z radomskiego gimnazjum i wyjechał do Brazylii. Za granicą spędził 10 lat, podczas których pracował m. in. jako ujeżdżacz dzikich koni, palacz na statku, kucharz, kowboj, robotnik na plantacjach kawy czy zbieracz mleczka kauczukowego. Po odzyskaniu przez Polskę niepodległości Gauze wraz z rodziną zdecydował się na powrót do ojczyzny. Tu pracował jako urzędnik kolejowy, ale przede wszystkim zaczął publikować opowiadania i wiersze. W czasie wojny zaangażował się w działalność konspiracyjną. Bardzo

przeżył śmierć syna Czesława w walce powietrznej o Anglię. Po wojnie był m. in. prezesem Towarzystwa Przyjaciół Sztuk Pięknych. Podróżnicze przeżycia opisał w swoich powieściach. W filmie biograficznym w reżyserii Pawła Putona występują radomscy regionaliści: wieloletni dyrektor Miejskiej Biblioteki Publicznej Danuta Tomczyk, fotografik Wojciech Stan, dziennikarz Jerzy Madejski i archeolog Wojciech Twardowski. Spotkaniu może towarzyszyć wystawa o Lidze Morskiej i Kolonialnej, której szefował w Radomiu w latach międzywojennych Jan Gauze.

4. „Ksiądz niezłomny. Wspomnienie o pastorze Edmundzie Friszke” (styczeń)

Edmund Friszke (1902-1958) - pastor ewangelicko-augsburski. W 1926 r. ukończył Wydział Teologii Ewangelickiej UW. W lutym 1929 r. został skierowany do pracy w Radomiu na stanowisko administratora a następnie pastora. W 1937 r. został konseniorem, a dwa lata później seniorem nowo utworzonej diecezji lubelskiej. 21 września 1939 r. aresztowany przez Niemców za propolskie nastawienie. Przeszedł przez piekło obozów koncentracyjnych (Dachau, Sachsenhausen), wrócił do Radomia pod koniec 1945 r. W styczniu następnego roku otrzymał nominację na proboszcza parafii w Olsztynie. Ojciec znanego historyka, prof. Andrzeja Friszke. W filmie biograficznym autorstwa Marcina Kępy występują Edyta Friszke-Kowalczyk (córka), Andrzej Friszke oraz ks. Wojciech Rudkowski (obecny proboszcz parafii ewangelicko-augsburskiej w Radomiu).

5. „Józef Brandt” (luty)

Józef Brandt (1841-1915) - wybitny malarz batalista, uczeń Juliusza Kossaka i Henryka Rodakowskiego. Autor słynnych obrazów "Chodkiewicz pod Chocimem", "Sobieski pod Wiedniem" czy "Lisowczycy na stepie". Przez wiele lat związany z podradomskim Orońskiem, a pod koniec życia z samym Radomiem.

W filmie autorstwa Elwiry Dzikowskiej występują m. in. Ewa Micke-Broniarek (Muzeum Narodowe w Warszawie) i Monika Bartoszek (Centrum Rzeźby Polskiej w Orońsku).

6. „Ksiądz Władysław Paciak. Malarz tragicznej wizji świata” (marzec)

Władysław Paciak (1903-1983) - ksiądz katolicki, artysta malarz, jeden z najwybitniejszych artystów związanych z Radomiem. Absolwent Akademii Sztuk Pięknych w Krakowie (naukę rozpoczął jako dorosły, czterdziestokilkuletni człowiek), historii sztuki oraz teologii na Uniwersytecie Warszawskim. Od 1955 r. zamieszkał w Radomiu, gdzie powstała większość jego prac: obrazów, grafik, rysunków i rzeźb. Do najbardziej znanych cykli jego dzieł należą "Majdanek", "Dziecko w obozie hitlerowskim" i "Wietnam walczy".

W filmie autorstwa Elwiry Dzikowskiej występuje historyk sztuki, wieloletni kierownik Muzeum sztuki Współczesnej w Radomiu Mieczysław Szewczuk, który w pasjonujący sposób opowiada zarówno o biografii, jak i o twórczości księdza Paciaka.

7. „Radom Salomona Birenbauma” (kwiecień)

Salomon Birenbaum (1926) - radomski Żyd. Tu ukończył szkołę podstawową, zaś rozpoczęcie dalszej nauki w gimnazjum Towarzystwa „Przyjaciół Wiedzy” uniemożliwił mu wybuch wojny. Od roku 1941 przebywał w radomskim getcie. Był więźniem obozu zagłady w Auschwitz i obozu koncentracyjnego w Sachsenhausen. W maju 1945 roku na krótko wrócił do Radomia, z którego następnie wyjechał do Warszawy. Rozpoczął naukę w gimnazjum w Falenicy, ale już w roku 1946, po powrocie ojca z gułagu w Republice Komi, wyemigrował do Szwecji, a następnie do Stanów Zjednoczonych. W 1953 r. podczas wojny koreańskiej został powołany do armii amerykańskiej. Dwa lata później powrócił do cywila i ukończył studia inżynierskie. Założył własną firmę produkującą kondensatory. Do dziś mieszka w USA. Do Polski przybył na obchody 70 rocznicy wyzwolenia Auschwitz, a do swego rodzinnego miasta przyjechał na zaproszenie Resursy

Obywatelskiej.

Film w reżyserii Pawła Putona to sentymentalna podróż Birenbauma po rodzinnym mieście, podczas której przywołuje swoje przedwojenne i wojenne wspomnienia.

8. „Zacheusz Pawlak” (maj)

Zacheusz Pawlak (1922-1991) - lekarz, harcerz i działacz społeczny, żołnierz Armii Krajowej. W 1942 r. dobrowolnie zgłosił się na gestapo w Radomiu, by uratować przebywających w niemieckim więzieniu swoich dwóch braci. W 1943 r. został wywieziony do obozu zagłady na Majdanku, gdzie przebywał aż do wyzwolenia w 1945 r. Po wojnie ukończył medycynę w Poznaniu. Pierwszą pracę zawodową podjął w Garbatce-Letnisku, potem przeprowadził się z rodziną do Radomia, gdzie m.in. kierował Obwodową Przychodnią Zdrowia PKP. Był inicjatorem i współorganizatorem głośnej wystawy plastyczno-fotograficznej "Majdanek" (razem z ks. Władysławem Paciakiem i fotografikiem Wojciechem Stanem). Swoje obozowe wspomnienia zawarł we wstrząsającej książce "Przeżyłem...".

W fabularyzowanym filmie biograficznym autorstwa Piotra Buczaka, Pawła Putona i Karola Łukasiewicza występują m.in. Wojciech Stan i członkowie rodziny Pawlaka.

9. „Radomski Czerwiec'76. Jesteśmy historią” (czerwiec)

Wydarzenia związane z dniem 25 czerwca 1976 r. należą do najważniejszych w powojennej historii Radomia. Po ogłoszeniu przez premiera Piotra Jaroszewicza podwyżek cen żywności, w kilku miastach wybuchły gwałtowne protesty, z których najgwałtowniejszy miał miejsce w Radomiu. Jako pierwsi przerwali pracę robotnicy z Zakładów Metalowych im. gen. Waltera. Ponad 1000 osób opuściło fabrykę. Wkrótce do protestujących przyłączyli się pracownicy innych zakładów, którzy udali się pod siedzibę Komitetu Wojewódzkiego PZPR przy ówczesnej ulicy 1 Maja (dziś 25 Czerwca).

W filmie Roberta Utkowskiego występują uczestnicy robotniczego protestu: Stanisław Kowalski oraz historyk dr Paweł Sasanka. Opowiadają oni zarówno o przebiegu czerwcowych zająć, jak i o represjach, których doświadczyli po stłumieniu protestu.

UWAGA!

Bloki tematyczne (podzielone na poszczególne miesiące) nie muszą być obligatoryjne.

Możliwe jest indywidualne ustalenie terminu lekcji z zainteresowanym nauczycielem.